

Tillisch: Ja, det vil jo være ligesaa forgyæves for mig at stræbe at gøre den ærede Rigsdagsmand forklarligt, at der aldrig har eksisteret noget Forbud imod at sælge Fæstegods. Der har i sin Tid eksisteret et Forbud imod at sælge enkelte Gaarde og Byer fra Hovedgaardene; men der har aldrig eksisteret noget Forbud imod overbøvedet at sælge. Forøvrigt maa jeg reent ud tilstaae, at jeg aldeles ikke kan begribe, hvorledes den ærede Forslagsstiller vil bringe det i Harmonie med hinanden, at han paa den ene Side er en saa varm Ven af Selveiendoms Fremme og paa den anden Side vil have, at det skal forbydes Godseierne at sælge, hvorledes skal saa Selveiendom komme frem? Naar den ærede Forslagsstiller har sagt, at han ikke har indladt sig paa at fortolke Loven, saa maa jeg tillade mig den Bemærkning, at den ærede Forslagsstiller, naar han vil komme med et Lovforslag, dog selv maa vide, hvad han mener med det, der staaer deri, og saa ere vi dog berettigede til at faae den Mening at vide, som skal ligge i det Lovforslag, han forlanger at vi skulle stemme over. Han kan ikke forlange, at vi skulle stemme over Noget, som er os uklart, og han kan ikke svare mig, naar jeg siger: tør jeg spørge den ærede Forslagsstiller, hvorledes forstaaer han den og den Pasfus: „Jeg indlader mig ikke paa at fortolke den“.

J. N. Hansen: Med Hensyn til det Spørgsmaal om Godseierens nuværende Ret til at sælge Fæstegodset og med Hensyn til Spørgsmaalet om at indskrænke ham i denne Ret, skal jeg tillade mig at gøre det ærede Thing bekendt med en Udtalelse i den Anledning af afdøde Conferentsraad Larsen, som jeg troer i alle Maader var en ligesaa lærd og dygtig Jurist som Rigsdagsmanden for Kjøbenhavns 5te Valgkreds (Tillisch); jeg troer, at han fuldtvel kan stilles ved Siden af ham, og han har sagt her i Rigsdagen om dette Spørgsmaal: „At Godseieren kan sælge Fæstegodset, er Noget, der visseelig nu kan skee, men jeg troer, at det er kun meget uegentligt at kalde dette den bestaaende Ret, thi man kan ligesaagodt kalde det den for Diebliffet be-

staaende Uret, en Folge af, at Lovgivningen om Fæsteforholdet ikke har fulgt med eller kunnet følge med den øvrige Udvikling.“ Han siger dernæst: „Det kan saaledes siges at være paa en Maade en formel Ret, men det stemmer ikke med den virkelige naturlige Ret, det er i den skarpeste Modstrid med det Princip, der ligger til Grund for hele denne Lovgivning.“ Fremdeles siger han: „Det er en Tilstand, som maaskee kan kaldes en Retstilstand, men ogsaa i Forhold til Bonden en Uretstilstand. Det er en Tilstand, som efter det Næstmed, der er knyttet til disse Jorder, og den Aand, der gaaer igennem hele den tidligere Lovgivning, maa indeholde den stærkeste Opfordring for Staten til at gribe ind og forebygge en saadan Uretfærdighed.“ Dette er Conferentsraad Larsens Udtalelse om dette Spørgsmaal.

Ischering: Den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns 5te Valgkreds (Tillisch) ønsker fremdeles at vide, hvorledes jeg, der ønsker Selveiendoms Fremme, kan raade til at hindre Salg af Fæstegodset; det skal jeg simpelthen forklare. Jeg ønsker, at det Bøndergods, som er nedarvet til Bøndealmuens Ernæring og til at den kan være holden derved, skal følge med den til dens Ernæring, men ikke, at den, for at faae det, skal flaaes. Dette er min Betragtningssmaade; lad Fæsterne betale det Øverste som deres Mønstre, som deres Kræfter, som deres Fæ, som deres Lynde kan skaffe tilveie, men lad dem ikke betale Mere, lad dem ikke betale tilfældige Omstændigheder, falske Buxler og Bancosedler uden noget Underlag, som strue Priserne i Veiret. Man kan ikke komme her og sige: Det skal hver Enkelt sørge for, thi Massen er saa stor, at den Enkelte kun meget sjældent kan komme til at sørge derfor, men maa bøde for Omstændighedernes Magt. Dersom det ærede Medlem har glemt, at den Stattefrihed, som i sin Tid har bundet Godset, bestaaer til evig Tid, fordi Staten har kjøbt den, saa gjør det mig ondt for ham. Den bestaaer endnu, og de Rettigheder, som den har skaffet, have vi kjøbt, og derfor kunne vi ogsaa sige: den Tilstand, der har været før, og som har givet Stattefrihed, hvorfor vi have